

**вплив революційних подій в суспільстві
на структуру насильницької смерті**

Михайличенко Б.В., Біляков А.М. Ергард Н.М.^[1] Юрченко Б.В.^[2]

^[1] Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця (Київ)

^[2] Київське міське клінічне бюро СМЕ (Київ)

Зв'язок публікації з плановими науково-дослідними роботами.
Дослідження виконано в рамках науково-дослідної роботи кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ) на тему «Вивчення особливостей насильницької смерті киян в умовах реформування суспільства на тлі революційних подій 2004, 2013 років» (шифр 115U005797)

Вступ. Випадки насильницької смерті є завжди об'єктом дослідження для судово-медичної експертизи [1]. Детальний статистичний аналіз насильницької смерті дозволяє отримати показники щодо основних причин смерті, частоти їх виникання, зв'язку з факторами ризику та впливу зовнішнього середовища. Результати аналізу структури смертності населення можуть бути використані лікарями для профілактики випадків самогубств та правоохоронними органами з метою попередження виникнення насильницької смерті шляхом вбивства [2].

Детектором стабільності суспільного устрою та рівня його розвитку є частота випадків насильницької смерті - вбивств, самогубств та нещасних випадків [3]. Тому рівень вбивств, не зважаючи на міру кримінальної відповідальності, завжди корелює з економічним та соціальним захистом

населення, а послаблення державного контролю за злочинністю в випадках кардинальних змін суспільного устрою спричинює ріст вбивств [4]. Саме послаблення контролю держави спричинює формуванню в суспільстві відчуття безкарності, що більш легко штовхає громадян на скоєння злочину.

Кількість самогубств є певним маркером соціального захисту населення, хоча й значною мірою залежить від менталітету та релігійного устрою [5]. Статистичний аналіз випадків повішення в Україні за період з 1985 по 1995 роки показав, що їх кількість зросла саме в останні роки і прогнозовано повішення займало 65 - 85 % [6, 7]. Чутливість населення до економічної складової державного устрою характеризується підвищенням рівня самогубств при погіршенні показників [8,9].

В цілому, кількість нещасних випадків залежить від державного контролю за рівнем безпеки в суспільстві. Саме тому його головна складова - автомобільна травма є показником законодавчої ініціативи держави щодо відповідальності за порушення правил дорожнього руху та вживання водіями алкогольних напоїв.

Аналіз випадків насильницької смерті за матеріалами судово-медичної експертизи, з врахуванням індивідуальних особливостей, дозволяє визначати не лише лідуючі місця в структурі смертності, а й виявляти найбільш вразливі групи населення, для яких зміна суспільства вплинула на частоту випадків насильницької смерті. На їх основі можливо планувати напрямки профілактичної роботи поліції та служб охорони здоров'я для покращення допомоги населенню.

У зв'язку з цим виникла необхідність у вивченні особливостей насильницької смерті киян на тлі революційних подій 2013 року з метою покращення напрямків профілактичної роботи органів охорони здоров'я та

правоохоронних органів для зменшення частоти випадків насильницької смерті у населення в умовах реформування суспільства.

Мета дослідження. Вивчити особливості насильницької смерті киян на тлі революційних подій 2013 року з метою покращення напрямків профілактичної роботи органів охорони здоров'я та правоохоронних органів для зменшення частоти випадків насильницької смерті у населення в умовах реформування суспільства.

Об'єкт і методи дослідження. Матеріалом досліджень були акти судово-медичних досліджень трупів – мешканців міста Києва та Висновки експерта, які померли насильницькою смертю в 2001-2015 роках внаслідок спричинення смертельних ран, вогнепальних ушкоджень, падіння з висоти, механічної асфіксії, дорожньо-транспортних пригод, отруєнь, дії високої та низької температури, електротравми, що були досліджені у Київському міському клінічному бюро судово-медичної експертизи.

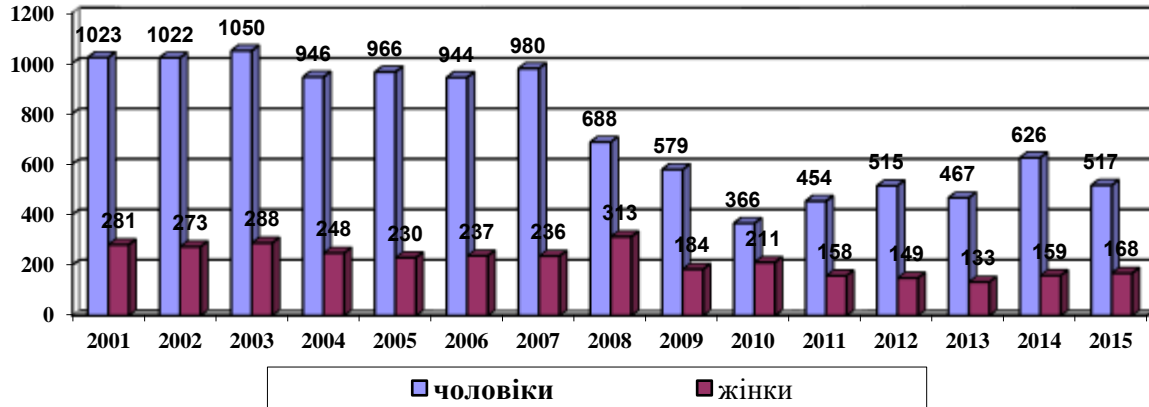
Було проаналізовано результати актів судово-медичних досліджень та експертиз 43138 трупів. Окремо проаналізовано 141 випадків насильницької смерті киян за період революційних подій з 22.11.2012 року по 02.2013 року. Матеріал дослідження підлягав порівняльному аналізу з наступним графічним зображенням результатів.

Результати дослідження та їх обговорення.

Аналіз одержаних результатів показав, що найбільша кількість померлих чоловіків була зафіксована на початку 2000-х років та перевищувала 1000 осіб. З середини 2000-х спостерігалася тенденція до зменшення загальної кількості померлих в даній категорії до 366 – 688 осіб з певними коливаннями протягом даного періоду.

У жінок відмічалася аналогічна тенденція коливання рівня смертності, хочу й з максимальним зростанням до 313 осіб в 2008 році. Співвідношення

між чоловіками та жінками теж має коливання від 4:1 на початку періоду до 2:1 по його закінченню, що представлено на рис. 1

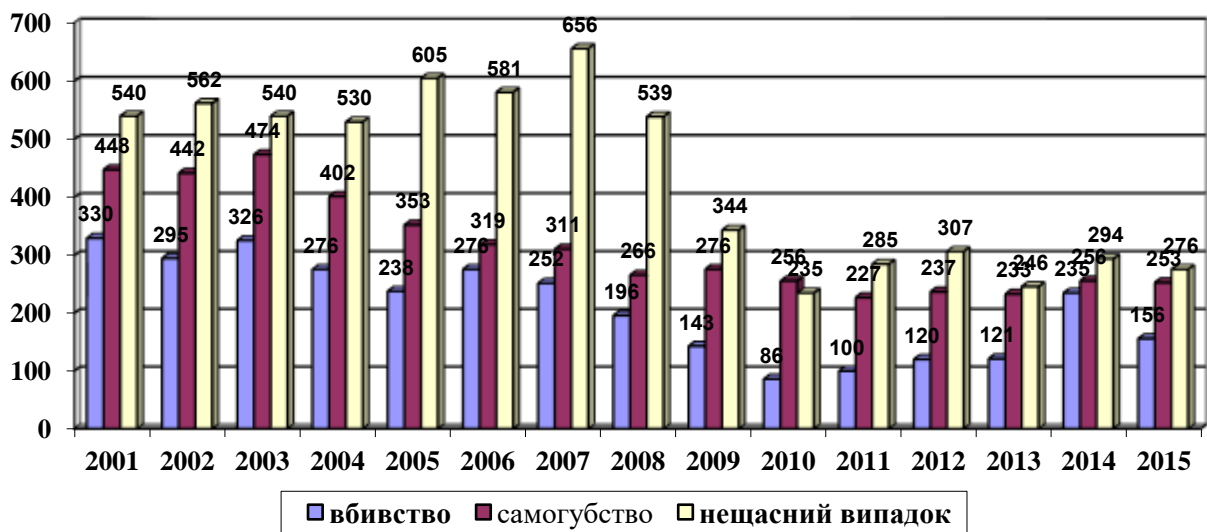

рисунок 1 - Кількість насильницько померлих чоловіків та жінок в 2001-2015 роках

Аналіз розподілу померлих насильницькою смертю залежно від віку виявив превалювання чоловіків та жінок в групі 30-60 років, та найменшу кількість серед жінок в віці до 30 років.

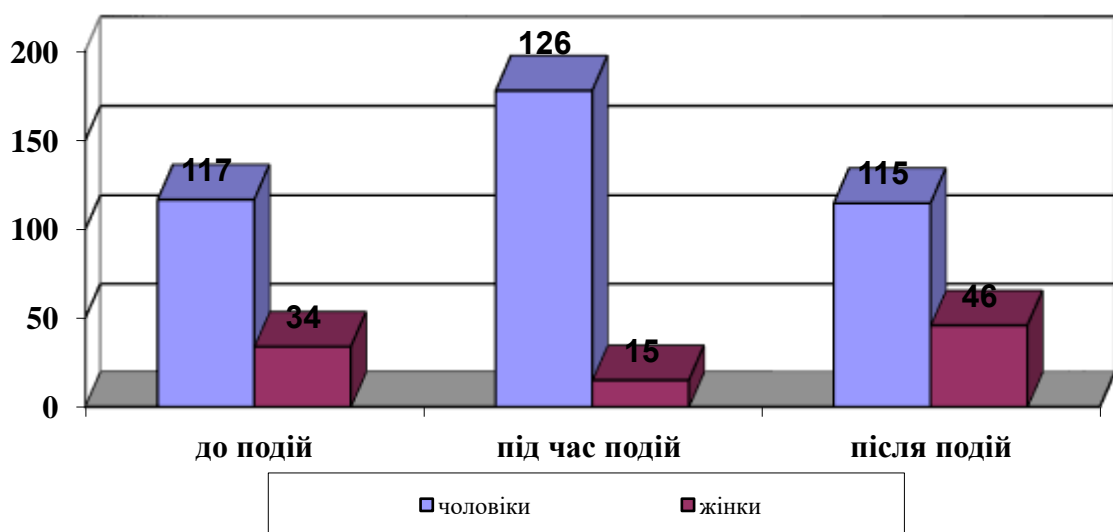
Нещасний випадок був лідоючим впродовж всього періоду та демонстрував суттєве зменшення після 2008 року до 235 – 307 осіб.

Кількість самогубств мала дещо іншу динаміку, зокрема, відмічалися хвилеподібні коливання показників з постійним зменшенням пікових показників. Динаміка кількості вбивств за даний період теж мала аналогічну до попередньої тенденцію з максимальним зниженням в 2010 – 2011 роках, що представлено на рис. 2.

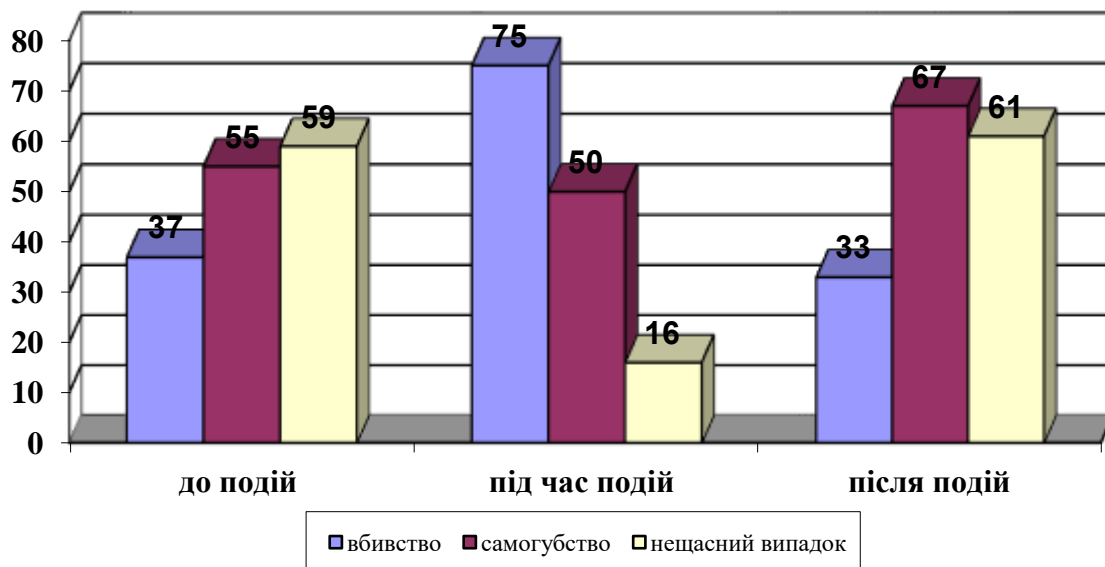

рисунок 2 - Насильницько померлі в 2001-2015 роках, залежно від роду смерті

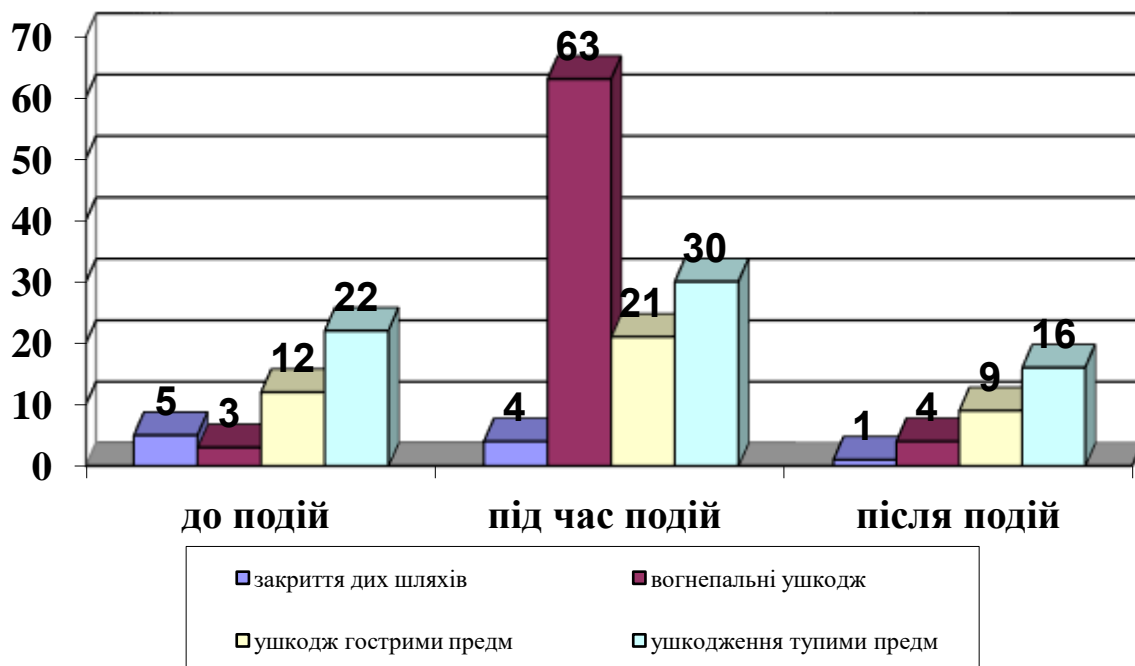
Аналіз впливу революційних подій 2013 року на частоту випадків насильницької смерті киян показав, що загиблих чоловіків було 178 осіб, в той час, як жінок 15. Серед них роди смерті розподілилися наступним чином: вбивство – 75, самогубство – 50, нещасний випадок 16. Розподіл кількості випадків насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2013 року, під час та після них в залежності від статі та роду смерті зображено на рисунках 3, 4, 5.

рисунок 3- Випадки насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2013 року, під час та після них в залежності від статі

рисунок 4 - Випадки насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2013 року, під час та після них в залежності від роду смерті

рисунок 5 - Випадки видів насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2004 року, під час та після них серед роду насильницької смерті - вбивства

Висновки. Аналіз одержаних результатів показав, що як і в довготривалих періодах, померлими насильницькою смертю є чоловіки, однак їх кількість становить 92 відсотки від загальної кількості померлих в даній категорії смерті на відміну від співвідношення 3 до 1 за аналогічні періоди до революційних подій та після них та 4 до 1 за тривалий річний період. Серед родів смерті спостерігаються суттєві кардинальні зміни, де превалюючим під час революційних подій стало вбивство, а на другому місці було самогубство. На відміну від аналогічного періоду до подій, де превалюючим був нещасний випадок та після них, де найбільше випадків становило самогубство, а нещасний випадок та вбивство зайняли другу та третю позицію.

Також суттєво змінився розподіл видів насильницької смерті з кількаразовим зростанням вогнепальних ушкоджень під час революційних подій та збереженням випадків травм тупими предметами, які до подій були превалюючими. Кількість випадків закриття дихальних шляхів навіть зменшилася та знизилася до 1 після революційних подій.

Що ж стосується динаміки зміни кількості померлих насильницькою смертю за аналогічний період до революційних подій, під час них та після, то відмічалось значне збільшення випадків смертей серед чоловіків на 65 % та суттєве зменшення серед жінок, особливо під час революційних подій на 44 %.

Роди смерті також зазнали суттєвих змін, зокрема, під час революційних подій збільшилася кількість вбивств на 49% та його падінням до вихідного рівня після них. Кількість самогубств залишалася фактично на сталому рівні під час революційних подій та суттєво зросла на 25% після них.

Зміна рівня нещасних випадків також мала суттєву динаміку з їх зменшенням в 3,7 рази під час революційних подій та зростанням після них до рівня, який був навіть вищий, аніж на початку даного періоду.

Динаміка зміни видів насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2013 року, під час та після них серед роду насильницької смерті – вбивства свідчить, що найбільш суттєво зросла кількість вогнепальних ушкоджень - в 21 раз з наступним падінням до вихідного рівня.

Суттєву динаміку також мали ушкодження тупими та гострими предметами, кількість яких під час подій зросла на 25% та 1,8 разів з наступним падінням до рівня, який був меншим, аніж до революційних подій.

Перспективи подальших досліджень. З метою визначення напрямків ментальної трансформації суспільства необхідно зробити порівняння двох періодів трансформації суспільства в 2004 та 2013 роках.

Література

1. Михайличенко Б.В., Шевчук В.А, Бондар С.С., Федотова І.А., Біляков А.М. Судова медицина. Київ: Медицина; 2011. 447 с.
2. Gunnell D., Wheeler B., Chang S. S. Changes in the geography of suicide in young men: England and Wales 1981–2005. J. Epidemiol. Community Health 2012; 66:536-43.
3. Nandi A., Prescott M. R., Cerda M. Economic conditions and suicide rates in New York City. Am. J. Epidemiol 2012; 175(6): 527-35.
4. You Z., Song J., Wu C. Effects of life satisfaction and psychache on risk

for suicidal behavior: a cross-sectional study based on data from Chinese undergraduates. *BMJ Open* 2014; 4: 40-6.

5. Романів О. П., Хаустова О. О. Суїцид: сучасні підходи до профілактики. *Ліки України* 2013; 1(167): 89-94.

6. Hawton K., Hawton K. van Heeringen. *Suicide. Lancet* 2009;373: 1372-81.

7. Прошутин В. Л. Судебная медицина и проблема самоубийств. Ижевск: Экспертиза 1999. 86 с.

8. Хаустова О. О. Самогубства та побутова смертність в Україні: підсумки 2012 року. *Український вісник психоневрології* 2013; 21(77):12-18.

9. Terranova C., Cardin F., Bruttocao A., Militello C. Analysis of suicide in the elderly in Italy. Risk factors and prevention of suicidal behavior 2012; 24(3): 20-23.

УДК UDC: 340.6:616-036.88-058.6:323.272

ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПОДІЙ В СУСПІЛЬСТВІ НА СТРУКТУРУ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ СМЕРТІ

Михайличенко Б.В.^[1], Біляков А.М. Ергард Н.М.^[1] Юрченко Б.В.^[2]

^[1] Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця (Київ)

^[2] Київське міське клінічне бюро СМЕ (Київ)

Резюме. Метою дослідження стало вивчення особливості насильницької смерті киян на тлі революційних подій 2013 року для покращення напрямків профілактичної роботи органів охорони здоров'я та правоохоронних органів по зменшенню частоти випадків насильницької смерті у населення в умовах реформування суспільства.

Результати дослідження показали, що під час активних революційних подій померлими насильницькою смертю в 92 % випадків є чоловіки, відбувається суттєве зменшення смерті серед жінок та зростання випадків вогнепальних ушкоджень. Крім того в даний час збільшується кількість вбивств на 49% та наступне його падіння до вихідного рівня після їх звершення. Кількість самогубств залишається фактично на сталому рівні під час революційних подій та суттєво зростає на 25% після них.

Ключові слова: насильницька смерть, вбивство, революційні події.

УДК UDC: 340.6:616-036.88-058.6:323.272

ВЛИЯНИЕ РЕВОЛЮЦИОННЫХ СОБЫТИЙ В ОБЩЕСТВЕ НА СТРУКТУРУ НАСИЛЬСТВЕННОЙ СМЕРТИ

Михайличенко Б.В., Биляков А.М. Эргард Н.М. ^[1] Юрченко Б.В. ^[1]

^[1] Национальный медицинский университет им. А.А. Богомольца (Киев)

^[2] Киевское городское клиническое бюро СМЭ (Киев)

Резюме. Целью исследования стало изучение особенности насильственной смерти киевлян на фоне революционных событий 2013 года для улучшения направлений профилактической работы органов здравоохранения и правоохранительных органов по уменьшению частоты случаев насильственной смерти у населения в условиях реформирования общества.

Результаты исследования показали, что во время активных революционных событий умершими насильственной смертью в 92% случаев являются мужчины, происходит существенное уменьшение смерти среди женщин и рост случаев огнестрельных повреждений. Кроме того, в настоящее время увеличивается количество убийств на 49% и последующее его падение до исходного уровня после их свершения. Количество самоубийств остается фактически на постоянном уровне во время революционных событий и существенно возрастает на 25% после них.

Ключевые слова: насильственная смерть, убийство, революционные события.

UDC: 340.6:616-036.88-058.6:323.272

influence of revolutionary events in the society on violent deaths structure

Mykhailychenko B.V., A.M. Biliakov, Ergard N.N., Yurchenko B.V. ^[1]

^[1] O.O. Bogomolets National Medical University (Kyiv)

^[2] Kiev City Clinical Bureau of SME (Kyiv)

Statistical indexes reasons of death are important and present the structure of death rate of population. In society the violent death is certainly related to framework of society and represents his stability and level of development.

Generally known, that the murders considerably grows in the cases of cardinal changes of the state, when state control relaxes. The level of suicides in a country represents not only mentality and infused into religions, and is the index of social defense of population. Exactly social and economic vulnerability of population demonstrates the increase of level of suicides. An accident is the index of state control after strength security in society. The detailed analysis cases of violent death based on planning of prophylactic work of police and health protection for the removal of defects in organization of population help.

The study of feature of violent death of Kiev residents became a research aim on a background the revolutionary events of 2013 for the improvement of prophylactic work of health and police assignments on reduction of frequency of cases of violent death in a population. Material of researches were results 43138 medico-legal researches of dead bodies, that died violent death in 2001-2015 and were investigational in the Kyiv municipal clinical bureau of medico-legal examination. 141 cases of violent death of Kiev residents were separately analysed for period of revolutionary events from 22.11.2012 to 02.2013.

The analysis of the results showed that the highest number of dead men was recorded in the early 2000s and exceeded 1,000 people. Since the mid-2000s, there has been a tendency to reduce the total number of deaths in this category to 366 - 688 persons with certain fluctuations during this period. Women showed a similar trend in the level of mortality fluctuations, with the maximum increase to 313 people in 2008. The correlation between men and women also has fluctuations from 4: 1 at the beginning of the period to 2: 1 at its completion.

The analysis of the distribution of deaths of violent deaths, depending on age, revealed prevalence of men and women in the group of 30-60 years, and the smallest number among women under the age of 30 years. The accident was a successor throughout the entire period and showed a significant decline from 2008 to 235 - 307 people. The number of suicides had somewhat different dynamics, in particular, wavelike fluctuations of indicators with constant decrease of peak rates were noted. The dynamics of the number of murders in this period, too, was similar to the previous tendency with the maximal decrease in 2010 – 2011.

The analysis of the impact of the revolutionary events of 2013 on the incidence of violent deaths in Kiev showed that the deaths of men were 178 people, while women were 15. Among them, the deaths were distributed as follows: murder - 75, suicide - 50, accident 16. During long-term periods, men's violent deaths was 92 percent of the total number of deaths in this category in contrast to the ratio of 3:1 for similar periods before and after the revolutionary events and 4:1 for a long period of time. Among the genus of death, there are significant changes, where the murder took place during the revolutionary events, and in the second place there was a suicide. In contrast to the similar period to the events where the accident was predominant and after them, where most cases were suicide, and the accident and murder took the second and third positions. Also, the distribution of types of violent death with a multiple increase in firearms during the revolutionary events and the preservation of injuries by blunt objects, which were prevalent in the events, has changed significantly. As for the dynamics of violent deaths changes during the same period prior to, during and after the revolutionary events, there was a significant increase in the number of deaths among men by 65% and a significant decrease among women, especially during revolutionary events by 44%.

Tags: violent death, murder, revolutionary events.

Bibliography:

1. Mihaylichenko B.V., Shevchuk V.A., Bondar C.C., Fedotova I.A., Biliakov A.M. Sudova medicina. Kiev: Medicina; 2011. 447 c.
2. Gunnell D., Wheeler B., Chang S. S. Changes in the geography of suicide in young men: England and Wales 1981–2005. *J. Epidemiol. Community Health* 2012; 66:536-43.
3. Nandi A., Prescott M. R., Cerda M. Economic conditions and suicide rates in New York City. *Am. J. Epidemiol* 2012; 175(6): 527-35.
4. You Z., Song J., Wu C. Effects of life satisfaction and psychache on risk for suicidal behavior: a cross-sectional study based on data from Chinese undergraduates. *BMJ Open* 2014; 4: 40-6.
5. Romaniv O. P., Hauctova O. O. Cuicid: cuchacni pidhodu do profilaktiki. *Liku Ukrainu* 2013; 1(167): 89-94.
6. Hawton K., Hawton K. van Heeringen. Suicide. *Lancet* 2009;373: 1372-81.
7. Prochutin V.L. Cudebnaja medicina I problema camoubiystva. Igevsk: Ekspertiza 1999. 86 c.
8. Hauctova O. O. Camoubiystva ta pobutova smertnist v Ukraini: pidsumku 2012 roku. *Ukrainskiy visnik psihonevrologii* 2013; 21(77):12-18.
9. Terranova C., Cardin F., Bruttocao A., Militello C. Analysis of suicide in the elderly in Italy. Risk factors and prevention of suicidal behavior 2012; 24(3): 20-23.